

Андрій Іванович Шаповал,
кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу археографії
Інституту архівознавства
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
ORCID: 0000-0003-1188-5142
e-mail: shai196@ukr.net

Світлана Володимирівна Старовойт,
кандидат історичних наук,
завідувачка відділу археографії Інституту архівознавства
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
ORCID: 0000-0001-6226-8166
e-mail: star-t@ukr.net

ДОКУМЕНТИ АКАДЕМІКА М. М. БОГОЛЮБОВА В АРХІВНИХ ФОНДАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

Мета роботи. Розкрити структуру та документальний склад особового архівного фонду видатного фізика-теоретика та математика, дійсного члена Академії наук України М. М. Боголюбова, що зберігається в Інституті архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, а також окреслити коло документів ученого та про нього, що відклалися в інших архівних фондах Інституту архівознавства та Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. **Методологія дослідження** полягає в застосуванні історико-типологічного, історико-системного та історико-хронологічного методів. Зазначений методологічний підхід дозволяє визначити видовий склад документів М. М. Боголюбова в архівних фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та їхній інформаційний потенціал для відображення наукової біографії вченого. **Наукова новизна** дослідження полягає у введенні до наукового обігу архівних документів, що доповнюють відомості про життя, діяльність і творчість дійсного члена Академії наук України М. М. Боголюбова, а також про родину вченого. **Висновки.** В архівних фондах Інституту архівознавства та Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського зберігається значний комплекс документів М. М. Боголюбова, про нього та його родину. Вони відклалися як в особових архівних фондах М. М. Боголюбова й інших учених, так і в комплексному архівному фонді «Всеукраїнська академія наук» та архівному фонді Інституту математики НАН України. Представлені в архівних фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського документи, зокрема наукові праці, документи біографічного характеру, статті й спогади про вченого, джерела про його діяльність, листи, фотодокументи, дають можливість розширити знання про життєвий і творчий шлях М. М. Боголюбова.

Ключові слова: М. М. Боголюбов, архівний фонд, Інститут архівознавства, Інститут рукопису, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, НАН України.

Актуальність теми дослідження. У 2019 р. наукова спільнота України відзначатиме 110-річчя від дня народження Миколи Миколайовича Боголюбова – видатного фізика-теоретика та математика, доктора фізико-математичних наук (1930), професора (1936), дійсного члена Академії наук України (1948) і Російської академії наук (1953), лауреата Державної премії СРСР (1947, 1953, 1984), премії імені М. М. Крилова НАН України (1965, 1989), заслуженого діяча науки України (1970), дійсного члена Наукового товариства імені Шевченка (1990).

В архівних фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі – НБУВ) зберігається значний масив документів, у яких відображені життя, діяльність і наукова творчість М. М. Боголюбова. Зокрема, до ювілею вченого в Інституті архівознавства (далі – ІА) НБУВ сформовано особовий архівний фонд № 42 «Боголюбов Микола Миколайович (21.08.1909 – 13.02.1992) – академік АН України за спеціальністю «математична фізика» (1948)», який нещодавно став доступним для дослідників наукової біографії М. М. Боголюбова та всіх, кого цікавить життєвий і творчий шлях видатного вченого.

Аналіз останніх публікацій. Непересічна постать академіка М. М. Боголюбова привертала увагу багатьох науковців, зусиллями яких створено значний масив наукових досліджень про видатного вченого. Серед останніх публікацій – праця І. М. Мриглода, В. В. Ігнатюка й Ю. В. Головача «Микола Боголюбов та Україна», в якій використано архівні документи, що розкривають діяльність М. М. Боголюбова в Україні [1].

Мета дослідження. У цій статті ставимо за мету ознайомити наукову громадськість зі структурою та документальним складом особового архівного фонду М. М. Боголюбова, що зберігається в ІА НБУВ, а також документами вченого та про нього, що відклалися в інших архівних фондах ІА та Інституту рукопису (далі – ІР) НБУВ.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж перейти до огляду документів М. М. Боголюбова в архівних фондах ІА та ІР НБУВ, нагадаємо основні віхи його біографії. Майбутній учений народився в Нижньому Новгороді (нині – РФ) у сім'ї священика та магістра богослов'я Миколи Михайловича Боголюбова (1872–1934). У вересні 1909 р. Боголюбови переїхали до Ніжина, в 1913 р. – до Києва, а в 1920 р. – до с. Велика Круча (нині – Пирятинський р-н Полтавської обл.), де М. М. Боголюбов закінчив семирічну школу (1921).

Семирічна школа в с. Велика Круча була єдиним навчальним закладом, який закінчив М. М. Боголюбов. За його спогадами, в школі с. Велика Круча працював колектив кваліфікованих учителів, які надавали учням ґрунтовні знання. Викладання всіх предметів у семирічці здійснювалося українською мовою, якою юнак швидко оволодів. Історія України вивчалася за підручниками Г. О. Коваленка і М. С. Грушевського, а поезії Тараса Шевченка запам'яталися М. М. Боголюбову на все життя. У школі с. Велика Круча Микола Миколайович почав посилено вивчати математику і, як він згодом стверджував, саме тут «зробився вченим» [2, арк. 3–4].

Наприкінці 1921 р. родина Боголюбових повернулася до Києва, а в 1922 р. Микола Миколайович почав відвідувати семінар засновника київської алгебра-

їчної школи академіка Всеукраїнської академії наук (далі – ВУАН) Дмитра Олександровича Граве (1863–1955). У 1923 р. М. М. Боголюбов став ученим секретарем семінару з інженерної механіки академіка ВУАН Миколи Митрофановича Крилова (1879–1939), під керівництвом якого в 1924 р. і написав свою першу наукову працю «Про поведінку розв’язків лінійних диференціальних рівнянь на безмежності». З 1925 р. М. М. Боголюбов – аспірант науково-дослідної кафедри сільськогосподарської механіки Інституту технічної механіки ВУАН, якою керував М. М. Крилов. Аспірантська робота М. М. Боголюбова «Про деякі нові методи у варіаційному численні» була опублікована в італійському математичному часопису «Annali di Matematica» й отримала високу оцінку європейських учених, зокрема Л. Тонеллі та Г. Бора. У 1930 р. М. М. Боголюбов одержав науковий ступінь доктора математичних наук «honoris causa» (без захисту дисертації).

Протягом 1928–1939 рр. М. М. Боголюбов працював на кафедрі математичної фізики, яка спочатку була самостійною науковою структурою ВУАН, згодом – у складі Інституту будівельної механіки ВУАН. Водночас був професором і завідувачем кафедри математичної фізики (1936–1941; 1944–1948) Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (далі – КДУ), а крім того, у 1944–1948 рр. був деканом механіко-математичного факультету КДУ. У 1939 р. М. М. Боголюбова було обрано членом-кореспондентом, а у 1948 р. – академіком АН УРСР.

Під час Другої світової війни М. М. Боголюбов виїхав до Уфи, куди було евакуйовано установи АН УРСР. Тут протягом 1941–1943 рр. він працював науковим співробітником Об’єднаного інституту математики і фізики АН УРСР, а також був професором і завідувачем кафедр математичного аналізу Уфимського авіаційного інституту і Уфимського педагогічного інституту. В 1945 р. вченого за сумлінну працю в роки Другої світової війни нагороджено медаллю «За трудовую доблесть».

Із 1944 р. М. М. Боголюбов працював у Московському державному університеті ім. М. В. Ломоносова (далі – МДУ), де обіймав посади професора (1944–1992), завідувача кафедр теоретичної фізики (1953–1966) і квантової статистики (1966–1992) фізичного факультету МДУ.

У 1946 р. М. М. Боголюбова було обрано членом-кореспондентом АН СРСР. Протягом 1948–1950 рр. він – завідувач відділу теоретичної фізики Інституту хімічної фізики АН СРСР. Працював старшим науковим співробітником, завідувачем відділу теоретичної фізики (1949–1992) Математичного інституту ім. В. А. Стеклова АН СРСР, упродовж 1963–1988 рр. був директором цього інституту. Протягом 1950–1953 рр. працював на об’єкті «Арзамас-16» як завідувач відділу в м. Саров (нині – РФ), де проводив дослідження зі створення математичної моделі термоядерної бомби. М. М. Боголюбов був засновником і першим директором Лабораторії теоретичної фізики Об’єднаного інституту ядерних досліджень (далі – ОІЯД) у Дубні (1956–1965), а протягом 1965–1989 рр. – директором ОІЯД. Упродовж 1989–1992 рр. він – почесний директор ОІЯД.

У 1953 р. М. М. Боголюбова було обрано дійсним членом АН СРСР, упродовж 1963–1988 рр. учений був академіком-секретарем Відділення математики АН СРСР. Із 1988 р. працював радником Президії АН СРСР.

Водночас М. М. Боголюбов не поривав зв'язків з АН України. В 1957 р. учений створив і очолив Лабораторію атомного ядра та елементарних частинок в Інституті фізики АН УРСР. Він був організатором і першим директором Інституту теоретичної фізики АН УРСР (1966–1973). У 1990 р. М. М. Боголюбова було обрано дійсним членом Наукового товариства імені Шевченка.

М. М. Боголюбов є засновником наукових шкіл у Києві, Москві та Дубні.

Наукові дослідження вченого стосуються варіаційного числення, функціонального аналізу, теорії диференціальних рівнянь, теорії ймовірностей, математичної фізики, статистичної механіки, квантової теорії поля і теорії елементарних частинок. М. М. Боголюбов спільно з М. М. Криловим протягом 1934–1937 рр. розробив асимптотичний підхід до теорії нелінійних коливань, або «нелінійну механіку». Учений розробив загальну форму теорії збурень (1946), заклав основи сучасної теорії кінетичних явищ (1947), побудував мікроскопічні теорії надплинності бозесистем (1947–1948) та надпровідності (1957), запровадив поняття квазісередніх і розробив нову теорію фазових переходів (1963). Спільно з Д. В. Ширковим розробив теорію матриці розсіяння і дав нове формулювання квантової теорії поля (1955). М. М. Боголюбов надав строге доведення дисперсійних співвідношень, запровадивши поняття амплітуди розсіяння (1956). Спільно з А. Н. Тавхелідзе і Б. В. Струмінським запровадив квантове число – колір, побудував тритриплетну теорію кварків з цілими зарядами (1955). Він є автором понад 500 наукових праць.

За видатні наукові досягнення М. М. Боголюбова було обрано до складу Американської академії мистецтв у Бостоні (1960, США), АН Болгарії (1961) та Польщі (1962), Гейдельберзької АН (1968, ФРН), Чехословацької АН (1980), АН Монголії (1983), Індії (1983) та інших академій.

Учений – почесний доктор Аллахабадського університету (1958, Індія), Берлінського університету ім. О. Гумбольдта (1960, Німеччина), Чиказького університету (1967, США), Туринського університету (1969, Італія), Варшавського університету (1977, Польща) та ін.

М. М. Боголюбов – двічі Герой соціалістичної праці (1969, 1989), нагороджений орденами «Знак Пошани» (1944, 1944), Трудового Червоного Прапора (1948, 1954), Леніна (1953, 1959, 1967, 1975, 1979), Жовтневої революції (1984) та іншими державними нагородами.

Вченого відзначено Ленінською премією (1958) та преміями Болонської академії наук імені Адольфо Мерлані (1930), імені М. В. Ломоносова МДУ (1957), імені Д. Гайнемана Американського фізичного товариства (1966), імені О. П. Карпінського німецького фонду А. Тепфера (1981), імені М. О. Лаврентьєва АН СРСР (1983), золотою медаллю імені Б. Франкліна (1974, США), золотою медаллю імені М. В. Ломоносова АН СРСР (1985).

Помер М. М. Боголюбов 13 лютого 1992 р. Похований на Новодівочому кладовищі в Москві.

У 1992 р. Президія НАН України прийняла рішення про заснування премії імені М. М. Боголюбова, ім'я вченого присвоєно Інституту теоретичної фізики

НАН України. Міжнародним центром теоретичної фізики в Трієсті (Італія) ще в 1987 р. було засновано премію імені М. М. Боголюбова за видатні заслуги в галузі математики та фізики твердого тіла для вчених із країн, що розвиваються.

У 2009 р. на фасаді головного (червоного) корпусу Київського національного університету імені Тараса Шевченка відкрито меморіальну дошку на честь 100-ліття від дня народження М. М. Боголюбова, в с. Велика Круча вченому встановлено пам'ятник.

Чимало наведених вище фактів підтверджують документи особового архівного фонду академіка М. М. Боголюбова в ІА НБУВ, що хронологічно охоплюють період 1926–2009 рр. і об'єднані в 101 справу. Тематично їх поділено на шість розділів: I. Наукові праці; II. Біографічні документи; III. Документи про вченого та фотодокументи; IV. Документи з діяльності; V. Листування, який включає підрозділи: А) Листи М. М. Боголюбова і Б) Листи до М. М. Боголюбова; VI. Документи про рідних М. М. Боголюбова, що поділено на підрозділи: А) Документи про предків М. М. Боголюбова, Б) Документи про Миколу Михайловича Боголюбова – батька М. М. Боголюбова, В) Документи про Миколу Миколайовича Боголюбова (молодшого) – старшого сина М. М. Боголюбова, Г) Документи про Павла Миколайовича Боголюбова – молодшого сина М. М. Боголюбова.

Наукові дослідження М. М. Боголюбова в архівному фонді представлені працями за 1931–1977 рр. Серед них – «Вибрані праці» вченого в 3-х томах, машинописи яких надійшли до фонду з видавництва «Наукова думка» у 1974 р., його монографії «Метод ускоренной сходимости в нелинейной механике» і «Новый метод в теории сверхпроводимости», підготовлені, відповідно, у співавторстві з Ю. О. Митропольським і А. М. Самойленком та В. В. Толмачовим і Д. В. Ширковим, та статті, опубліковані в журналах «Известия Академии наук СССР», «Journal of Physics», «Журнал Института математики Академии наук УССР», у «Збірнику праць Інституту математики Академії наук УРСР», «Українському математичному журналі». Відкриті також машинописні тексти статті М. М. Боголюбова і Д. М. Зубарева «Метод асимптотического приближения для систем с вращающейся фазой и его применение к движению заряженных частиц в магнитном поле» (1954) та дослідження М. М. Боголюбова і С. М. Мергеляна про розвиток вітчизняної математики в першій половині – середині ХХ ст. (1967), а також газетні публікації вченого: стаття «Теория сверхпроводимости» (1957) і науково-популярний нарис «Цветущий уголок солнечной Грузии» (1948) тощо.

Документи біографічного характеру репрезентують у фонді витяг з метричної книги про народження М. М. Боголюбова, копії його атестатів як учня підготовчого класу Олександрівської київської чоловічої гімназії 1918–1919 рр., характеристика, відгуки академіків АН УРСР Г. В. Пфейффера, М. М. Крилова, Ю. О. Митропольського про наукову діяльність М. М. Боголюбова з рекомендаціями для обрання його до складу членів-кореспондентів АН УРСР і дійсних членів АН СРСР. Вміщено газетні публікації про нагородження М. М. Боголюбова державними орденами, присудження вченому Державної премії СРСР, премії

імені М. М. Крилова АН УРСР, нагородження його золотою медаллю імені М. В. Ломоносова АН СРСР, золотою медаллю імені Б. Франкліна (США) тощо. Широко представлені публікації у вітчизняних газетах і журналах з нагоди ювілеїв ученого. Відкриті також документи про смерть та увічнення пам'яті М. М. Боголюбова, як-от: некрологи, постанова Президії НАН України «Про заходи з відзначення 100-річчя від дня народження академіка М. М. Боголюбова», програма, афіша та інші документи про Боголюбовські міжнародні конференції, які проводяться під егідою ОІЯД у Дубні.

Значним в архівному фонді є масив документів про М. М. Боголюбова, які датовано 1930–2003 рр. Передусім заслуговують на увагу розвідки та спогади про вченого, написані його молодшим братом, істориком математики і теорії механізмів, доктором технічних наук, членом-кореспондентом НАН України Олексієм Миколайовичем Боголюбовим (1911–2004). Це монографія «Николай Николаевич Боголюбов. Жизнь. Творчество», статті «Николай Николаевич Боголюбов 1909–1992», «Молодість вченого», «Н. Н. Боголюбов. К 90-летию со дня рождения», «Николай Николаевич Боголюбов», «Н. Н. Крылов и Н. Н. Боголюбов», спогади «Дитинство академіка» тощо. У розділі також зберігаються праці М. П. Єругіна, В. С. Королюка, М. М. Крилова, Ю. О. Митропольського, Т. В. Морозової, А. М. Самойленко, В. М. Урбанського, Д. В. Ширкова, Й. З. Штокала про М. М. Боголюбова, а також спогади О. І. Ахієзера «Воспоминания о Николае Николаевиче Боголюбове» та О. О. Стрельцової «Микола Миколайович Боголюбов – видатний педагог». Відкриті й енциклопедичні статті та публікації в газетах про М. М. Боголюбова за 1946–1991 рр., а також фотопортрети вченого.

У архівному фонді відкриті документи щодо діяльності М. М. Боголюбова за 1926–1981 рр.: документи про його роботу на кафедрах сільськогосподарської механіки Інституту технічної механіки ВУАН і математичної фізики ВУАН (план, звіт та ін.), участь у Всесоюзному з'їзді з теоретичної і прикладної механіки та Міжнародній конференції з математичних проблем квантової теорії і квантової статистики (лист-запрошення, доповідь), довідка про створення Інституту теоретичної фізики АН УРСР у Києві і завдання до проектування будівництва інституту, підготовлені М. М. Боголюбовим, відгуки вченого про наукову діяльність Ю. О. Митропольського, М. М. Міріанашвілі, Г. С. Писаренка, програма перебування М. М. Боголюбова в ЧССР під час наукового відрядження. Тут же – постанова Президії АН УРСР від 10 листопада 1971 р. «Про багатотомне видання «Історії вітчизняної математики», в якій схвалено роботу авторського колективу, до складу якого входили М. М. Боголюбов і О. М. Боголюбов, а саму працю висунуто на здобуття Державної премії УРСР у галузі науки і техніки.

Епістолярій у фонді представлено листуванням між Миколою Миколайовичем і Олексієм Миколайовичем Боголюбовими за 1959–1973 рр. і листом М. М. Крилова до М. М. Боголюбова за 1948 р. У перших зі згаданих листів переважно йдеться про сімейні справи, але обговорюються й питання професійної діяльності. Лист М. М. Крилова написано невдовзі після обрання М. М. Боголю-

бова дійсним членом АН УРСР. Вітаючи свого учня, М. М. Крилов наголосив: «Сердечно вітаю Вас, а також і себе за те, що мені перед «відходом» довелося побачити отримання Вами «в межах земного» того, чого не так багато є «на землі», тобто звання... Бажаю Вам і в подальшому успіхів» [3].

Привертають увагу документи про рідних М. М. Боголюбова, що хронологічно охоплюють 1929–2000-ні рр. Зокрема, відклялися документи (витяги з архівних документів, біографічні довідки та ін.) з відомостями про рід Боголюбових як по чоловічій, так і по жіночій лініях від XVIII ст., які розшукали брати Боголюбови: Микола Миколайович, Олексій Миколайович і молодший – Михайло Миколайович Боголюбов (1918–2010), дійсний член Російської академії наук і професор Санкт-Петербурзького університету. Серед них – некролог, присвячений діду фондоутворювача, священику Михайлу Андрійовичу Боголюбову (1838–1900), який у 1900 р. опублікували «Нижньогородські єпархіальні відомості».

У фонді широко представлені документи батька М. М. Боголюбова – Миколи Михайловича Боголюбова: прощальна промова Ф. Л. Царевського з нагоди від'їзду М. М. Боголюбова з Нижнього Новгороду до Ніжина, яку було опубліковано в 1909 р. у «Нижньогородському церковно-громадському віснику», його послужний список як професора богослов'я Університету св. Володимира в Києві та листування з П. О. Флоринським з приводу публікацій у «Богословському віснику», характеристика праць М. М. Боголюбова, довідка про стан його здоров'я як арештанта Нижньогородської в'язниці, біографічні довідки М. М. Боголюбова та спогади про нього О. М. Боголюбова, фотопортрети, статті до 120-ліття від дня народження М. М. Боголюбова, підготовлені Миколою, Олексієм і Михайлом Боголюбовими та ін.

Відклялися документи синів ученого, Миколи і Павла Боголюбових, які також пов'язали своє життя з дослідженнями в галузі теоретичної фізики і математики. Микола Миколайович Боголюбов (молодший), який народився в 1940 р. у Києві, став доктором фізико-математичних наук, професором, членом-кореспондентом РАН (1984), лауреатом Державної премії СРСР (1983), премій Об'єднаного інституту ядерних досліджень (1982, 1985), імені М. М. Крилова (1997) та імені М. М. Боголюбова НАН України (2000). У фонді містяться Curriculum vitae М. М. Боголюбова (молодшого), біографічна довідка вченого, оголошення про публічний захист ним дисертації на здобуття наукового ступеня доктора фізико-математичних наук та документи (відгуки, довідка) про висунення його разом з О. М. Боголюбовим та О. Б. Ликовою на здобуття премії імені М. М. Крилова НАН України. Павло Миколайович Боголюбов (1942–2011) теж був професором, доктором фізико-математичних наук і лауреатом Ленінської премії (1988) та премії імені М. М. Боголюбова НАН України (2000). У фонді зберігаються біографічні довідки вченого та списки його наукових праць.

Документи академіка М. М. Боголюбова наявні і в інших архівних фондах НБУВ. Це наукові праці, підготовлені ним у співавторстві з українськими вченими, документи біографічного характеру та про нього, документи щодо діяльності М. М. Боголюбова, листи та фотодокументи.

З наукових праць, передусім, варте уваги резюме до спільної монографії М. М. Боголюбова і М. М. Крилова «Recherches sur la stabilité longitudinale des avions», що зберігається в ІА НБУВ, у особовому фонді академіка М. М. Крилова [4]. Значна кількість документів М. М. Боголюбова відклася в особовому архівному фонді його учня, академіка НАН України Юрія Олексійовича Митропольського (1916–2008), серед яких наукові праці, написані М. М. Боголюбовим і М. М. Криловим з проблем нелінійної механіки [5], та підготовлені Миколою Миколайовичем у співавторстві з Ю. О. Митропольським: монографії «Асимптотические методы в теории нелинейных колебаний» і «Метод ускоренной сходимости в нелинейной механике» (спільно з А. М. Самойленком), статті «Аналитические методы теории нелинейных колебаний», «Асимптотические методы в нелинейной механике» (спільно з О. Б. Ликовою), доповіді «Метод интегральных многообразий в нелинейной механике», «Метод интегральных многообразий в теории нелинейных дифференциальных уравнений», «Methodes analytiques de la theorie des oscillations non-lineaires», «Récimes quasi-périodiques dans les systèmes oscillants non linéaires» та ін. Стаття Ю. О. Митропольського і М. М. Боголюбова «The method of integral manifolds in nonlinear mechanics» міститься і в архівному фонді члена-кореспондента НАН України М. Г. Лук'яненка [6].

У фондах ІА НБУВ зберігаються також статті М. М. Боголюбова (у співавторстві), підготовлені до ювілеїв вітчизняних математиків, зокрема «Марк Григорьевич Крейн (к семидесятилетию со дня рождения)» [7] і «Николай Сергеевич Кошляков (к столетию со дня рождения)» [8], а також розвідки, присвячені математикам України: «Исследование Ю. А. Митропольского в области теории нелинейных колебаний» [9]. Серед документів – відгуки М. М. Боголюбова на праці вчених-механіків, академіків А. Д. Коваленка і Г. С. Писаренка, що відклася в їхніх особових архівних фондах [10, арк. 118–119а; 11, арк. 115–116].

Цікавими є біографічні документи М. М. Боголюбова із фондів ІА НБУВ. Так, в особовому фонді Ю. О. Митропольського відклася документи щодо нагородження М. М. Боголюбова державними нагородами (листи-клопотання, характеристика) [12, арк. 1–8], а також про висунення кандидатури вченого на присудження Нобелівської премії в галузі фізики за 1990 р.: лист Комітету з Нобелівської премії в галузі фізики Королівської шведської академії наук до Ю. О. Митропольського з пропозицією висунути кандидатуру вченого-фізика, наукові досягнення якого заслуговують на відзначення Нобелівською премією, біографічна довідка на М. М. Боголюбова та відгук про його наукову діяльність, які підготував Ю. О. Митропольський [13]. Оцінюючи наукові здобутки М. М. Боголюбова, він наголосив, що вчений «створив фундаментальні праці з нелінійної механіки, статистичної фізики й квантової теорії поля» [13, арк. 19]. В архівному особовому фонді фізика-теоретика, академіка Д. В. Волкова зберігається його висновок про можливість присудження М. М. Боголюбову та Д. В. Ширкову Державної премії СРСР за цикл робіт «Метод ренормализационной группы в теории поля» [14, арк. 36–37].

Біографічні документи М. М. Боголюбова відклася і в архівному фонді Інституту математики НАН України, що зберігається в ІА НБУВ (ф. 264). Це, зокре-

ма, протоколи засідань ученої ради Інституту математики АН УРСР від 21 травня 1946 р. про висунення М. М. Боголюбова до складу дійсних членів АН СРСР [15] та від 26 листопада того ж року про висунення кандидатури вченого для присудження Державної премії СРСР за цикл праць у галузі нових методів теорії асимптотичних розкладів у статистичній фізиці [16].

Документи про вшанування пам'яті М. М. Боголюбова репрезентовані листуванням Ю. О. Митропольського з академіком РАН Д. В. Ширковим про організацію міжнародної наукової конференції «Боголюбовські читання» та висунення кандидатури академіка Д. В. Ширкова на здобуття премії імені М. М. Боголюбова НАН України [17], а також про відкриття пам'ятника академіку М. М. Боголюбову біля управлінського корпусу ОІЯД у Дубні [17, арк. 9–10].

Документи про М. М. Боголюбова відклалися в архівних фондах як ІР, так й ІА НБУВ. Серед документів вченого в ІР НБУВ – стаття академіка М. М. Крилова про роботу кафедри математичної фізики ВУАН у 1920–1930-х роках, співробітником якої був М. М. Боголюбов [18], а також відгук академіків Г. В. Пфейффера та М. М. Крилова про наукову діяльність М. М. Боголюбова [19].

В ІА НБУВ зберігаються статті про вченого, як-от: Ю. О. Митропольського «Николай Николаевич Боголюбов и нелинейная механика» [20], «Роль Николая Николаевича Боголюбова в развитии теории нелинейных колебаний» [21], «Развитие метода усреднения Н. Н. Боголюбова» [22] та ін. [23], Ю. О. Митропольського і С. В. Тяблікова «Николай Николаевич Боголюбов (к пятидесятилетию со дня рождения)» [24], Ю. О. Митропольського, В. С. Владимірова і О. С. Парасюка «Обзор основных работ Н. Н. Боголюбова в области математики и теоретической физики» [25]. Представлені доповіді Ю. О. Митропольського «Асимптотические методы Н. М. Крылова и Н. Н. Боголюбова и их дальнейшее развитие» [26], «Идеи Крылова – Боголюбова в теории дифференциальных уравнений и математической физике и их развитие» [27], «Метод усреднения Н. Н. Боголюбова в задачах нелинейной механики» [28], «Николай Николаевич Боголюбов – основоположник и создатель основных направлений «нелинейной механики» [29]. Тут же – спогади Ю. О. Митропольського про М. М. Боголюбова, в яких про Миколу Миколайовича йдеться, головним чином, як про «дуже чуйного, уважного і дбайливого керівника і товариша» [30, арк. 3].

Документи про діяльність М. М. Боголюбова відклалися у фонді Інституту математики НАН України. Це, зокрема, інформації про результати наукової діяльності М. М. Боголюбова під час роботи на кафедрі математичної фізики ВУАН [31], діяльність і наукові дослідження вченого під час Другої світової війни [32] та в 1949 р. [33] в Інституті математики АН УРСР, накази директора Інституту математики АН УРСР академіка М. О. Лаврентьєва від 19 січня 1945 р. про призначення М. М. Боголюбова керівником робіт із договірної тематики з 1 січня 1945 р. [34] і від 5 березня 1945 р. про призначення вченого старшим науковим співробітником – керівником семінару з нелінійної механіки [35]. Серед документів – лист директора Інституту математики АН УРСР академіка О. Ю. Ішлінського до

голови Редакційно-видавничої ради АН УРСР академіка О. В. Палладіна про затвердження М. М. Боголюбова членом редакційної колегії «Українського математичного журналу» [36].

В ІА, в особовому архівному фонді математика Г. В. Пфейффера, зберігається відгук академіка М. О. Лаврентьєва, членів-кореспондентів М. М. Боголюбова та Є. Я. Ремеза від 6 грудня 1943 р. на працю академіка Г. В. Пфейффера «Уфимські етюди з інтегрування рівнянь та задач Пфаффа» з рекомендацією про представлення її автора до Державної премії [37]. Серед документів фонду Ю. О. Митропольського зберігаються відгук М. М. Боголюбова про наукову діяльність члена-кореспондента Ю. О. Митропольського з нагоди висунення його кандидатури в академіки АН УРСР, підготовлений 11 лютого 1961 р. [38], а також лист від 26 січня 1987 р. академіків М. М. Боголюбова та Ю. О. Митропольського до першого секретаря ЦК КПУ В. В. Щербицького з пропозицією про нагородження члена-кореспондента АН УРСР М. Г. Крейна орденом Дружби народів з нагоди 80-ліття вченого [39].

У архівному фонді Ю. О. Митропольського зберігаються документи про видання книги «Асимптотические методы в теории нелинейных колебаний», підготовленої М. М. Боголюбовим і Ю. О. Митропольським. Особливий інтерес викликають документи за 1956 р., які стосуються перекладу монографії японською мовою з метою її друку в Токіо, серед яких передмова вчених до японського видання, лист від перекладача книги японською Масіко Масанори до авторів праці із зауваженнями та пропозиціями [40, арк. 1–4].

Привернуть увагу дослідників і документи про організацію та проведення першої в СРСР літньої математичної школи в Каневі, в якій активну участь брали М. М. Боголюбов та інші математики, зокрема й такі відомі, як Ю. О. Митропольський, М. Г. Крейн, В. О. Марченко [41]. Серед документів – списки та анкети лекторів і слухачів літньої математичної школи в Каневі, перелік спецкурсів та розклад занять. Так, М. М. Боголюбовим під час роботи школи був прочитаний спецкурс «О квазипериодических решениях в теории нелинейных колебаний» [41, арк. 1, 21].

У фондах ІА НБУВ відклалися листи українських учених до М. М. Боголюбова та епістолії самого Миколи Миколайовича. Так, в особовому фонді члена-кореспондента АН УРСР С. М. Кожевникова зберігається лист вченого-механіка до М. М. Боголюбова від 21 лютого 1949 р., в якому йдеться про необхідність створення в Україні Інституту механізації і автоматизації промисловості, потенційні завдання цього інституту та його можливий керівний склад [42]. У архівному фонді дійсного члена АН УРСР і СРСР В. М. Глушкова містяться два листи М. М. Боголюбова, які останній, як академік-секретар Відділення математики АН СРСР, надіслав із Москви Віктору Михайловичу з інформацією про заходи Відділення математики АН СРСР і запрошенням до участі в них [43, арк. 23–24]. В ІА НБУВ зберігаються також листи академіків фізика-теоретика О. З. Петрова [44] та океанографа В. І. Беляєва, в яких обговорюються науково-організаційні та видавничі питання [45]. В ІР НБУВ відклався лист М. М. Боголюбова до україн-

ського математика, професора Б. Я. Букреєва від 19 травня 1949 р. зі згодою виступити опонентом на захисті дисертації К. Б. Толпига на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук в Інституті фізики АН УРСР [46].

Зберігаються в архівних фондах НБУВ і фотодокументи, на яких зображено М. М. Боголюбова. Зокрема, в ІА містяться світлини, на яких Микола Миколайович з академіком Ю. О. Митропольським та членом-кореспондентом, майбутнім дійсним членом НАН України О. С. Парасюком, а також під час обговорення наукової проблеми з академіками В. М. Глушковым і Ю. О. Митропольським [47]. В ІР відклалися фотознімки, на яких зафіксовано М. М. Боголюбова з дружиною та українським письменником і драматургом Є. М. Кротевичем на відпочинку [48].

Отже, **наукова новизна** дослідження полягає у введенні до наукового обігу архівних документів, що зберігаються в архівних фондах ІА та ІР НБУВ і доповнюють відомості про життя, діяльність і творчість академіка М. М. Боголюбова, а також про родину вченого.

Висновки. У архівних фондах ІА та ІР НБУВ зберігається значний комплекс документів видатного фізика й математика М. М. Боголюбова, а також про нього та його родину. Документи відклалися як в особових архівних фондах М. М. Боголюбова та інших учених, зокрема Д. О. Граве, М. Г. Крейна, М. М. Крилова, Ю. О. Митропольського та інших, так і в комплексному архівному фонді «Всеукраїнська академія наук» та архівному фонді Інституту математики НАН України. В архівних фондах НБУВ представлено широкий спектр архівних документів, зокрема наукові праці, документи біографічного характеру, статті й спогади про вченого, документи про його діяльність, листи, фотодокументи, які дають змогу суттєво розширити знання про життєвий і творчий шлях М. М. Боголюбова.

Список використаних джерел

1. Мриглюд І. Д., Гнатюк В. В., Головач Ю. В. Микола Боголюбов та Україна. Львів: Євросвіт, 2009. 192 с.
2. Інститут архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі – ІА НБУВ). Ф. 42. Оп. 1. Спр. 58. Арк. 1–7.
3. Там само. Спр. 84. Арк. 1.
4. Там само. Ф. 111. Оп. 1. Спр. 44. Арк. 1–4.
5. Там само. Ф. 125. Оп. 3. Спр. 57. Арк. 1–55.
6. Там само. Ф. 390. Оп. 1. Спр. 23. Арк. 1–3.
7. Там само. Ф. 346. Оп. 2. Спр. 27. Арк. 1–5.
8. Там само. Ф. 125. Оп. 1. Спр. 192. Арк. 1–2.
9. Там само. Оп. 2. Спр. 36. Арк. 1–26.
10. Там само. Ф. 102. Оп. 2. Спр. 30. Арк. 1–287.
11. Там само. Ф. 142. Оп. 2. Спр. 33. Арк. 1–130.
12. Там само. Ф. 125. Оп. 2. Спр. 56. Арк. 1–10.
13. Там само. Спр. 114. Арк. 1–24.
14. Там само. Ф. 278. Оп. 1. Спр. 22. Арк. 1–41.
15. Там само. Ф. 264. Оп. 1. Спр. 61. Арк. 1.

16. Там само. Спр. 60. Арк. 7.
17. Там само. Ф. 125. Оп. 2. Спр. 117. Арк. 1–12.
18. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі – ІР НБУВ). Ф. Х. Од. зб. 18677. Арк. 1–4.
19. Там само. Ф. XX. Од. зб. 137. Арк. 1.
20. ІА НБУВ. Ф. 125. Оп. 1. Спр. 235. Арк. 1–25.
21. Там само. Спр. 233. Арк. 1–39.
22. Там само. Спр. 180. Арк. 1–42.
23. Там само. Спр. 232. Арк. 1–15.
24. Там само. Спр. 25. Арк. 1–5.
25. Там само. Спр. 141. Арк. 1–21.
26. Там само. Спр. 13. Арк. 1–32.
27. Там само. Спр. 186. Арк. 1–48.
28. Там само. Спр. 167. Арк. 1–23.
29. Там само. Спр. 212. Арк. 1–25.
30. Там само. Оп. 2. Спр. 29. Арк. 1–16.
31. Там само. Ф. 264. Оп. 1. Спр. 10. Арк. 4.
32. Там само. Спр. 31. Арк. 2, 3.
33. Там само. Спр. 127. Арк. 24, 25.
34. Там само. Спр. 20. Арк. 3.
35. Там само. Арк. 20.
36. Там само. Спр. 149. Арк. 2.
37. Там само. Ф. 206. Оп. 1. Спр. 13. Арк. 1–3.
38. Там само. Ф. 125. Оп. 2. Спр. 34. Арк. 1–7.
39. Там само. Спр. 107. Арк. 1–2.
40. Там само. Спр. 52. Арк. 1–23.
41. Там само. Спр. 74. Арк. 1–90.
42. Там само. Ф. 290. Оп. 3. Спр. 8. Арк. 1–2.
43. Там само. Ф. 18. Оп. 1. Спр. 132. Арк. 1–128.
44. Там само. Ф. 23. Оп. 3. Спр. 3. Арк. 1–3.
45. Там само. Ф. 60. Оп. 3. Спр. 2. Арк. 1.
46. ІР НБУВ. Ф. 41. Од. зб. 1571. Арк. 1.
47. ІА НБУВ. Ф. 125. Оп. 2. Спр. 138. Арк. 1–2.
48. ІР НБУВ. Ф. 45. Од. зб. 1030. Арк. 3, 4.

References

1. Mryhlod I. D., Hnatiuk V. V., Holovach Y. V. (2009). *Mykola Boholiubov ta Ukraina* [Mykola Boholiubov and Ukraine]. Lviv: Yevrosvit. [In Ukrainian].
2. Fond 42, Inventory 1, Unit 58. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
3. Fond 42, Inventory 1, Unit 84. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
4. Fond 111, Inventory 1, Unit 44. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].

5. Fond 125, Inventory 3, Unit 57. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
6. Fond 390, Inventory 1, Unit 23. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
7. Fond 346, Inventory 2, Unit 27. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
8. Fond 125, Inventory 1, Unit 192. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
9. Fond 125, Inventory 2, Unit 36. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
10. Fond 102, Inventory 2, Unit 30. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
11. Fond 142, Inventory 2, Unit 33. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
12. Fond 125, Inventory 2, Unit 56. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
13. Fond 125, Inventory 2, Unit 114. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
14. Fond 278, Inventory 1, Unit 22. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
15. Fond 264, Inventory 1, Unit 61. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
16. Fond 264, Inventory 1, Unit 60. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
17. Fond 125, Inventory 2, Unit 117. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
18. Fond X, Unit 18677. The Institute of Manuscript, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
19. Fond XX, Unit 137. The Institute of Manuscript, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
20. Fond 125, Inventory 1, Unit 235. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
21. Fond 125, Inventory 1, Unit 233. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
22. Fond 125, Inventory 1, Unit 180. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
23. Fond 125, Inventory 1, Unit 232. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
24. Fond 125, Inventory 1, Unit 25. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
25. Fond 125, Inventory 1, Unit 141. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
26. Fond 125, Inventory 1, Unit 13. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].

27. Fond 125, Inventory 1, Unit 186. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
28. Fond 125, Inventory 1, Unit 167. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
29. Fond 125, Inventory 1, Unit 212. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
30. Fond 125, Inventory 2, Unit 29. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
31. Fond 264, Inventory 1, Unit 10. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
32. Fond 264, Inventory 1, Unit 31. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
33. Fond 264, Inventory 1, Unit 127. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
34. Fond 264, Inventory 1, Unit 20. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
35. Fond 264, Inventory 1, Unit 20. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
36. Fond 264, Inventory 1, Unit 149. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
37. Fond 206, Inventory 1, Unit 13. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
38. Fond 125, Inventory 2, Unit 34. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
39. Fond 125, Inventory 2, Unit 107. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
40. Fond 125, Inventory 2, Unit 52. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
41. Fond 125, Inventory 2, Unit 74. The Institute of Archival Studie, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
42. Fond 290, Inventory 3, Unit 8. The Institute of Archival Studies, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
43. Fond 18, Inventory 1, Unit 132. The Institute of Archival Studies, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
44. Fond 23, Inventory 3, Unit 3. The Institute of Archival Studies, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
45. Fond 60, Inventory 3, Unit 2. The Institute of Archival Studies, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
46. Fond 41, Unit 1571. The Institute of Manuscript, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
47. Fond 125, Inventory 2, Unit 138. The Institute of Archival Studies, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
48. Fond 45, Unit 1030. The Institute of Manuscript, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].

Andrii Ivanovych Shapoval,

*Candidate of Historical Sciences, Senior Researcher,
Senior Researcher of the Department of Archaeography,
Institute of Archival Studies*

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine

ORCID: 0000-0003-1188-5142

e-mail: shai196@ukr.net

Svitlana Volodymyrivna Starovoit,

*Candidate of Historical Sciences,
Head of the Archaeography Department,
Institute of Archival Studies*

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine

ORCID: 0000-0001-6226-8166

e-mail: star-t@ukr.net

Documents of the academician M. M. Boholiubov in the archival fonds of V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine

The aim of the research is to reveal the structure and documentary contents of the personal archive of the prolific physicist-theorist and mathematician, full member of the Academy of Sciences of Ukraine M. M. Boholiubov, which is preserved at the Institute of Archival Studies at the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine as well as to determine the scope of the scientist's documents, which ended up being in other archival fonds of the Institute of Archival Studies and the Institute of Manuscript within the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. **The methodology** of the research includes the application of historical-typological, historical-systematic, and historical-chronological methods. The afore mentioned methodological approach allows to determine the types of M. M. Boholiubov's documents located within the archival fonds of V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine as well as their informative potential to provide additional coverage of scientist's biography. **The scientific novelty** of the research can be found in the inclusion of the archival documents into the scientific circulation. The documents themselves enhance already known information on M. M. Boholiubov's life, activities, work as well as the scientist's family. **Conclusions.** A considerable collection of M. M. Boholiubov's documents concerning him and his family is preserved at the archival fonds within the Institutes of Archival Studies and Manuscript at V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. The documents ended up in the personal archive of M. M. Boholiubov and other scientists as well as the complex archival fond «All-Ukrainian Academy of Sciences» and the archival fonds of the Institute of Mathematics of the NAS of Ukraine. The documents, scientific works, documents of biographical nature, articles and recollections about the scientists, documents illustrating his activities, letters, and photographic documents, which are preserved at the archival fonds of V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine allows to broaden the knowledge of M. M. Boholiubov's life and works.

Key words: Mykola Boholiubov, archival fond, Institute of Archival Studies, Institute of Manuscript, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, National Academy of Sciences of Ukraine.

Андрей Иванович Шаповал,

кандидат исторических наук, старший научный сотрудник,
старший научный сотрудник отдела археографии Института архивоведения
Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского
ORCID: 0000-0003-1188-5142
e-mail: shai196@ukr.net

Светлана Владимировна Старовойт,

кандидат исторических наук,
заведующая отделом археографии Института архивоведения
Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского
ORCID: 0000-0001-6226-8166
e-mail: star-t@ukr.net

Документы академика Н. Н. Боголюбова в архивных фондах Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского

Цель работы. Раскрыть структуру и документальный состав личного архивного фонда выдающегося физика-теоретика и математика, действительного члена Академии наук Украины Н. Н. Боголюбова, который хранится в Институте архивоведения Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского, а также определить круг документов учёного, отложившихся в других архивных фондах Института архивоведения и Института рукописи Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского. **Методология исследования** заключается в применении историко-типологического, историко-системного и историко-хронологического методов. Указанный методологический подход позволяет определить видовой состав документов Н. Н. Боголюбова в архивных фондах Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского и их информационный потенциал для освещения научной биографии учёного. **Научная новизна** исследования заключается во введении в научный оборот архивных документов, которые дополняют сведения о жизни, деятельности и творчестве действительного члена Академии наук Украины Н. Н. Боголюбова, а также о родных учёного. **Выводы.** В архивных фондах Института архивоведения и Института рукописи Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского хранится значительный комплекс документов Н. Н. Боголюбова, о нём и его родных. Документы отложились как в личных архивных фондах Н. Н. Боголюбова и других ученых, так и в комплексном архивном фонде «Всеукраинская академия наук», а также в архивном фонде Института математики НАН Украины. Представленные в архивных фондах Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского документы, в частности научные труды, документы биографического характера, статьи и воспоминания об учёном, документы о его деятельности, письма, фотодокументы, дают возможность расширить знания о жизненном и творческом пути Н. Н. Боголюбова.

Ключевые слова: Н. Н. Боголюбов, архивный фонд, Институт архивоведения, Институт рукописи, Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского, НАН Украины.

*Статья подготовлена 22 квітня 2019 року;
подана до друку 26 квітня 2019 року.*